

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

376 ספרים לפרשת אפק תש"ס ענה 6' ע"פ י"ן

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: בביאור השינוי בין "מאיר" ל"נהוראי"

וכיצד במשנה בקידושין הוא אומר שני דברים שונים בענין לימוד הבנים?

אלא יש הבדל בין השם רבי "מאיר" לשם רבי "נהוראי", נהוראי נקרא על שם "שמנהיר עיני חכמים בהלכה" (עירובין שם), לשון נהר שקוצף ורועש, כלומר עבודת ה' עם חיצוניות של התלהבות דקדושה.

ממילא רבי מאיר מדבר על אב אשר מסתיר את מעשיו הטובים, ממילא בניו אינם יכולים ללמוד מדרכו, לכן ילמד את בנו אומנות של חולין, לעומת זאת רבי נהוראי מדבר על אב אשר עובד את ה' בגלוי, ובניו יכולים ללמוד ממעשיו, לכן הוא ראוי ללמד את בנו תורה, כי הבן ילמד מאביו כיצד לשקוד ולהתמיד בתורה הקדושה.

בזה נבוא ונבאר מה שמובא בגמרא בשבת (כג): אמר רב הונא: הרגיל בנר הווי ליה בנים תלמידי חכמים. ופירש רש"י: דהיינו נר מצוה דשבת ונר חנוכה. ומספרת הגמרא, רב הונא היה רגיל לעבור על יד פתח ביתו של רבי אבין, והיה רואה שרגיל הוא להדליק הרבה נרות, אמר: שני אנשים חשובים יצאו מבית זה. ויצאו מהם רב אידי בר אבין ורבי חייה בר אבין. כמו כן רב חסדא היה רגיל לעבור על יד פתח ביתו של רב שזיבי, וראה שהוא רגיל להדליק הרבה נרות, אמר: אדם חשוב יצא מהם ויצא מהם רב שזיבי.

הרי לנו כי סגולת הידור בנרות שבת לזכות לבנים תלמידי חכמים. ולפי דרכינו יש לומר, כי נרות מהותם להאיר לאחרים, ורומז בזה להורים שישתדלו לעשות את מעשיהם הטובים כנגד הילדים ולא יסתירו את מעשיהם, כדי שהילדים ילמדו ממעשיהם הטובים ועל ידי זה יצמחו לתלמידי חכמים.

בש"ת צור יעקב (מהגאון מפרוביז'נא זצ"ל ח"ב בפתיחה) מובא, שאחד מקרובי המחבר בא לפני הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ע והתלונן שבניו אין להם חשק ללמוד, אף שהוא מחזיק מלמד מיוחד עבורם. אמר לו הרה"ק: אם לא היה כח ביד האב לקיים מצות "ושננתם לבניך" היא לא היתה כתובה בתורה, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ומדכתבה התורה "ושננתם לבניך" שמע מינה שיש כח ביד האב לעשות זאת, אבל אמור נא אם אתה קובע עתים לתורה בכל יום? כאשר הלה התנצל שהוא טרוד בעסקיו ואין לו זמן ללמוד בכל יום, ענה לו הרה"ק ואמר: אם הבנים יראו שאתה קובע עתים לתורה בכל יום, גם הם ירצו ללמוד, רק כיון שאתה לא לומד לכן גם להם אין חשק ללמוד. עכ"ל.

ובספר אורחות יושר (עמוד ל"ח) כתב וז"ל: ובדרך כלל בית שזהירין שם במצוות וההורים מפקדים מאוד מעבירה וממכסל והאב שוקד על התורה בהתמדה, זה משפיע ממילא על הילדים, כי רוב בנים דרכם לחקות את האבות, וע"פ רוב יוצאים בנים טובים מבית כזה. עכ"ל.

בזה נבאר עוד מה שכתב בספר ימלט נפשו לגאון רבי אברהם חמויי ז"ע (סימן כ"ט אות ב') כתב, סגולה לזכות לבנים זכרים ותלמידי חכמים יזהר בהנחת תפילין כראוי. עכ"ל.

ויש לומר שעל הכתוב בפרשת כי תבוא (כ"ח, י'): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". דרשו על כך בגמרא (ברכות ת.): "אמר רבי אליעזר, אלו תפילין שבראש". הרי לנו כי התפילין נראות כלפי חוץ, ומרמזים לאבות כי יראו את מעשיהם הטובים כלפי חוץ, כדי שילמדו מהם כיצד להתנהג בעבודת ה'.

נאמר בספר שמואל ב' סוף פרק ו': "ולמיכל בת שאול לא היה לה ילד עד יום מותה". ודרשו על כך חז"ל סנהדרין (כא.): עד יום מותה לא היה לה, ביום מותה היה לה.

והיינו מיכל בת שאול אשתו של דוד המלך על שזלזה בדוד המלך שרקד בכל עוז לפני ארון ברית ה', נענשה שלא זכתה לגדל את ילדיה. וצריך להבין מדוע נענשה בעונש זה?

ונראה לומר על פי דברי קדשו של הרה"ק רבי שלום מבעלזא ז"ע על הכתוב (דברים כ"ט, כ"ח) "הנסתרות לה" אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם", דהנה יש עובד את השם יתברך בסתר, שכל מחשבותיו ורעיונותיו רק דביקות בהשם יתברך ועוסק בתורה ללא שיראו אותו, מתפלל בדביקות ומקיים מצוות אבל רק כאשר אין רואים אותו. לעומת זאת יש צדיק שהוא דבק בהש"ת אולם הוא גם עושה זאת בגלוי - עוסק בתורה ועבודה ותפילה לעיני כל.

והנה הצדיק שעוסק רק במחשבה בנסתר, אין בניו יכולים ללמוד ממעשיו ולא ידעו כיצד לעבוד את הש"ת, לעומת זאת העובד את ה' בגלוי ממילא בניו למדים ממנו כיצד לנהוג ולעשות.

וזהו "הנסתרות" מי שעוסק בעבודת השם יתברך רק בנסתר "לה" אלקינו" מגיע תועלת רק לה" אלקינו, אבל "הנגלות" מי שעובד את ה' יתברך גם בגלוי, יגיע המעלה גם "לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" היינו לבניו ולדורות אחריו ללמוד ממעשיו לעשות את כל דברי התורה. עד כאן תורף דבריו הקדושים.

והנה מיכל לא זלזה בעצם הריקוד של דוד המלך, אלא אמרה מיכל לדוד, אתה תמיד מלמד אותנו כי העיקר היא הפנימיות, לא ההראות כלפי חוץ את ההשתוקקות וההתלהבות להש"ת, אם כן מדוע עתה עושה אתה להיפך ומראה לעיני כל בעבודה חיצונית?

הסביר לה דוד, כי אמנם תמיד הוא מקיים את הנאמר "בלבי צפנתי אמרתך", שכל העבודה היא בקרבו פנימה, אבל כאשר התורה הקדושה עומדת מולי, האהבה המתלקחת שלי לתורה פורצת את כל הגדרות, ולכן לא יכולתי לשלוט ברוחי ופיזיותי וכרצתי בכל עוז.

מעתה, מכיון שמיכל דגלה בשיטה שעל האדם להסתיר את עבודתו הרוחנית, ממילא לילדיה לא יהיה כל תועלת רוחנית ממנה שלא יוכלו ללמוד ממעשיה, כי היא מסתירה אותם, לכן נענשה שעד יום מותה לא היו לה ילדים.

בזה נבוא ונבאר את המשנה בסוף מסכת קידושין בענין הצורך של האב ללמד את בנו אומנות. מצד אחד מובא: רבי מאיר אומר: לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויפתלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות, אלא הכל לפי זכותו. מצד שני מובא שם: רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקדן קיימת לו לעולם הבא ושאר כל אומנות אינן כן וכו'.

ויש לשאול, הרי שינוי בעירובין (ג.): "תנא לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו", נמצא כי רבי מאיר ורבי נהוראי אדם אחד הוא,